

Опалюк Тетяна Леонідівна —

кандидат педагогічних наук, асистент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, Україна.

Коло наукових інтересів: дослідження дидактичних засад формування соціальної рефлексії майбутніх учителів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

e-mail: pidgorna87@ukr.net

УДК 37.026:378.011.3-051

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРИ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЯК ДИДАКТИЧНОГО ФЕНОМЕНА

Особливе місце у становленні України як самостійної держави, її національного відродження займають висококомпетентні й усебічно розвинені педагоги, рівень якості знань яких має забезпечити соціально-професійні потреби сучасного суспільства.

Запропонована наукова праця присвячена аналізу структури соціальної компетентності майбутніх учителів як дидактичного феномена. Наукове значення статті полягає в тому, що запропоновано авторське визначення сутнісного розуміння структури соціальної компетентності майбутнього вчителя як сукупності п'яти компонентів: мотиваційно-соціалізаційного, ціннісно-орієнтаційного, соціально-змістового, суб'єктно-діяльного та соціоаналітичного.

Ключові слова: компетентність; соціальна компетентність; майбутній учитель; дидактика; структура; процес навчання; спеціаліст; вища школа.

Постановка проблеми. Інтерес до проблеми формування соціальної компетентності майбутнього вчителя пов'язується з тим, що реальний стан підготовки фахівців у вищій школі не завжди відповідає сучасним вимогам. Зміни й удосконалення організаційних, методичних основ навчання у вищих закладах освіти, детерміновані залученням української освітньої системи до загальноєвропейських процесів, виявили суттєві прогалини в якості фахової підготовки майбутніх спеціалістів. Серед безлічі питань теоретичного та практичного характеру термінового розв'язання потребують саме ті, що пов'язані з процесами соціалізації молоді людини в умовах навчального та професійного середовища. І то є однією з головних причин, чому актуалізується проблема формування соціальної компетентності сучасних студентів — майбутніх учителів. Спочатку потрібно конкретизувати змістове наповнення поняття «компетентність» і визначити його співвідношення з поняттями соціалізації та соціальної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін «компетентність» став поширеним у науковій літературі з педагогіки у другій половині ХХ століття. Окремі види компетентності науковці почали досліджувати з 70–80 рр. минулого століття. Так, до кінця 90-х рр. цей термін вчені розглядали як похідний від інших проблем, підходів (формування професіоналізму, комунікативності, культури праці тощо) і сприймали здебільшого як запозичення або пряме калькування західних (зокрема, західноєвропейських) психолого-педагогічних (Л. Петровська) та лінгводидактичних досліджень (І. Зимня, Р. Мільруд). Новий погляд на феномен ком-

петентності у вітчизняному науковому просторі започатковано у працях Е. Зеєра, Н. Кузьміної, Л. Мітіної. Нині компетентність досліджується з позицій акмеології (Л. Крившенко, Н. Кузьміна, А. Маркова, В. Сластьонін та ін.), педагогічної психології (Н. Бордовська, Ю. Кулюткін, А. Реан, І. Якіманська та ін.), праксеології (Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Парашенко, О. Пометун, О. Савченко), педагогіки та психології управління (О. Біла, М. Вачевський, І. Малафійк, О. Щеголева та ін.).

Таким чином, можна констатувати, що у другій половині ХХ ст. на теренах вітчизняного наукового простору було зроблено чимало в контексті вивчення власне сутнісного розуміння поняття компетентність (саме його педагогічний зміст), визначення видів компетентності, а також дослідження компетентності як педагогічного феномену за урахування засадничих позицій педагогічної психології, акмеології, праксеології та управлінських аспектів педагогічного менеджменту.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в узагальненні та цілісному концентрованому представленні основних дидактичних положень, які покладено в основу дослідження проблеми розуміння структури соціальної компетентності майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу. Нині компетентність (за О. Малихіним) – це одиниця виміру освіченості людини, оскільки здобуті вміння та навички є недостатнім показником рівня якості освіти. Компетентність розглядається також як базова характеристика особистості, бачення вирішення проблемних ситуацій, стійка її частина, за якою можна передбачити поведінку людини як у життєвих ситуаціях, так і в суто професійних. Компетенція не зводиться до простої суми знань та вмінь через те, що значна роль у її вияві належить обставинам, тобто умовам, у тому числі педагогічним. Володіти сукупністю компетенцій, необхідних для успішної інтеграції в сучасний соціум, – означає вміти мобілізувати у певній ситуації отримані знання та досвід. Компетенція одночасно тісно пов'язує мобілізацію знань, умінь та поведінкових відносин, налаштованих на умови конкретної діяльності [8]. Надалі сучасний дидакт, спираючись на роботи своїх попередників, а саме – В. Бондара, В. Краєвського, А. Хуторського, традиції яких він послідовно розвиває у своїх науково-педагогічних працях, виділяє структурні компоненти у складі цілісної системи організації самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів на засадах деталізованого та ґрунтовного глибинного осмислення. Саме тут акцентуація зміщується на подальше розкриття положень компетентнісного підходу, який, на думку О. Малихіна, передбачає конкретизацію аксіологічного, мотиваційного, операційного, когнітивного, рефлексійного й інших складових результатів навчання. Зазначається також, що у площині самостійної пізнавальної діяльності основою компетентності виступає пізнавальна самостійність. Така компетентність, пояснює науковець, передбачає засвоєння способів здобуття знань із різних джерел інформації, що й перетворюється на основу компетентності в інших сферах, увесь спектр яких (а в сучасних умовах більшість педагогів сходяться на тому, що то є сукупність загальних і спеціальних компетентностей, які у своїй єдності та підпорядкованості можуть стати складовими професійної (а щодо підготовки майбутнього вчителя – професійно-педагогічної) компетентності) представляє неабияку важливість для особистості майбутнього вчителя.

В Україні ґрунтовне й усебічне дослідження компетентностей започатковано фундаментальною працею «Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи» [2]. Праця містить теоретичне обґрунтування компетентнісно орієнтованої освіти, висвітлює особливості застосування компетентнісного підходу на вітчизняних теренах, також подається перелік ключових компетентностей, визначених українськими педагогами. До таких компетентностей належать: вміння вчитися, соціальна компетентність, загальнокультурна, здоров'язберігаюча компетентності, компетентності з інформаційних та комунікаційних технологій, громадянська та підприємницька компетентності. Визначаючи перелік ключових компетентностей, українські науковці посилаються на матеріали Ліссабон-

ської конференції (2001 р.), що відбувалася в межах Болонського процесу. У матеріалах цієї конференції знаходимо вимогу формування соціальної компетентності індивіда [2, с. 85].

Н. Бібік стверджує, що компетенції можуть бути виведені як реальні вимоги до засвоєння учнями сукупності знань, способів діяльності, досвіду ставлень з певної галузі знань, якостей особистості, яка діє в соціумі. Науковцем зроблено спробу поняття «компетентність», «компетенції» передати через усталені поняття «комплекс умінь», «умілість», «готовність до...», «здатність до...». Цей рівень компетентностей може характеризуватися як предметні вимоги до засвоєння багатокомпонентного змісту освіти [2].

Академік О. Савченко зазначає, що вміння вчитися виступає як ключова компетентність загальної середньої освіти. Вчена доводить, що умовою й результатом інноваційного типу навчання є сформованість в учнів бажання та здатності самостійно вчитися, шукати в різних джерелах інформацію і застосовувати нові знання, виробляти вміння діяти, прагнути творчості та саморозвитку [2].

Науковець О. Локшина у своєму дослідженні «Інноваційні підходи щодо моніторингу рівнів досягнень компетентностей» зазначає, що нові запити сучасних суспільств щодо результативності освітніх систем спричиняють рух до формування змісту освіти на компетентнісній основі, що, відповідно, обумовлює потребу розробити технології оцінювання рівня компетентностей та компетенцій учнів. Проблема оцінювання компетентнісного рівня учня є новою і досить складною для більшості країн та міжнародного співтовариства загалом, оскільки компетентності, насамперед ключові, є складними багаторівневими утвореннями [2].

О. Пометун, підсумовуючи наукові праці російських дослідників С. Шишова та В. Кальнея, зазначає, що поняття «компетенція» є, з їхнього погляду, інтегративним, що містить такі аспекти: готовність до цілепокладання; готовність до оцінювання; готовність до дії; готовність до рефлексії [2].

Отже, узагальнюючи наукові погляди Н. Бібік, О. Пометун, О. Савченко, О. Локшиної щодо світового досвіду та українських перспектив реалізації провідних положень компетентнісного підходу в сучасній освіті, варто зазначити, що це стало початком стратегічно поступового розвитку цих ідей в реальному освітньому процесі в Україні.

Якщо компетенцію можна розглядати як сукупність знань, умінь, навичок, набутих у ході навчання, які утворюють змістовий компонент такого навчання, то компетентність, на думку А. Щукіна, означає властивості, якості особистості, що визначають її здатність до виконання діяльності на основі набутих знань і сформованих на їх основі навичок і вмінь [4, с. 117]. Для нашого дослідження, яке стосується вивчення компетентностей майбутніх учителів (соціальної компетентності та рефлексійної), саме таке визначення є досить влучним. Як зауважує О. Суригін, компетентність – це коло питань, на яких хто-небудь добре знається, володіє пізнанням, досвідом. Компетентність – властивість особистості, яка базується на компетенції [5].

Соціальну компетентність варто розуміти як здатність людини ефективно розв'язувати проблеми (індивідуальні та колективні) у процесі взаємодії з соціумом, зумовленої особистісними якостями та рівнем поінформованості. К. Абульханова-Славська, Е. Ерікссон, О. Лебедев називають фактори, які спонукали виникнення соціальної компетентності як дидактичного феномену:

– швидкість «старіння» навчальної інформації ще до завершення процесу навчання майбутнього спеціаліста у вищій школі;

– фактори глобалізації, які вимагають від індивіда плідної продуктивної взаємодії з людьми різних соціокультурних уподобань, національностей, віросповідань, масовість освіти, потребу здійснення навчання упродовж життя.

Сутність соціальної компетентності, за Н. Ляховою, полягає в тому, що соціальну компетентність студента можна трактувати як свідоме, адекватне, позитивне ставлення людини до себе й інших, яке засновується на реалізації у взаємодії балансу (рівноваги) між кооперацією та конфронтацією. До змісту соціальної компетентності дослідниця включає прийняття себе, адекватну оцінку своєї особистості, самоконтроль поведінки та діяльності, особистісну

рефлексію, прийняття іншої людини, визнання її суб'єктивності, шанобливе ставлення до іншого, комунікативну рефлексію.

М. Гончарова-Горяньська на основі аналізу праць зарубіжних авторів зазначає три підходи щодо визначення змісту соціальної компетентності:

1) на основі конкретних соціальних навичок (певні стратегії, що використовує особистість для ефективної взаємодії з соціумом);

2) на основі параметрів виміру соціальної компетентності (ситуативні прояви рівня соціальної компетентності);

3) на основі якості поведінки соціально компетентної особистості (сукупність певних якостей особистості, особливості її характеру та поведінки) [9, с. 72].

Т. Василюк у своїй дисертаційній роботі «Дидактичні засади формування соціальної компетентності студентів педагогічних університетів у процесі навчання гуманітарних дисциплін» обґрунтовує дидактичні засади формування соціальної компетентності студентів як основу для здійснення практичних, дидактичних впливів через створення комплексу дидактичних умов (комплексний моніторинг рівня сформованості парціальних компетентностей, які у сукупності визначають соціальну компетентність студентів, стимулювання рефлексійної діяльності студентів, спрямованої на забезпечення їх соціально-особистісної самореалізації) та імплементації розробленої дидактичної моделі; визначає змістову структуру соціальної компетентності студентів, майбутніх учителів, до складу якої входять компетентності нижчого ієрархічного порядку (когнітивна, інтерактивна, операційна, імплементаційна та рефлексійна) [10].

Структуру соціальної компетентності майбутнього вчителя, у нашому дослідженні, розуміємо як сукупність компонентів, які можуть поділятися на елементи, що взаємодіють на системно-синергетичному рівні як окремі та взаємопов'язані дидактичні системи, здатні до самоорганізації у межах цілісної педагогічної (дидактичної) системи, якою виявляється соціальна компетентність і процес її формування та розвитку.

У дисертаційній роботі «Дидактичні умови формування соціальної компетентності студентів філологічних спеціальностей у процесі самостійної навчальної діяльності» С. Остапенко елемент науково-теоретичної новизни вбачає у розробці структури соціальної компетентності студентів філологічних спеціальностей, яка складається з п'яти компонентів: когнітивно-перцептивного, мотиваційного, комунікативно-діяльнісного, комунікативно-рефлексивного, особистісного. До складу когнітивно-перцептивного компоненту науковець зараховує: знання (предметні, загальногуманітарні), емоційно-чуттєве сприйняття навчальної інформації; до мотиваційного – потребу в соціальній взаємодії, соціальні установки, мету та планування навчальної діяльності, соціально-пізнавальну цілеспрямованість; до комунікативно-діяльнісного – уміння навчальні та вміння соціальної взаємодії, соціальну активність, соціальну самореалізованість, соціально-прогностичні вміння; до комунікативно-рефлексивного – рефлексію, самоаналіз, самооцінку навчальної діяльності; до особистісного – толерантність, емпатичні здібності, креативність, інтелігентність, відповідальність, упевненість [11].

Сучасний науковець М. Марусинець вважає одним із перспективних напрямів підготовки студентів (майбутніх учителів) рефлексійно-орієнтовану концепцію освіти, що створює переорієнтацію цільових установок для самореалізації та творчий розвиток. В основу рефлексивно-орієнтованої концепції вчена покладає ідею організації взаємопов'язаної рефлексійної діяльності всіх суб'єктів, що забезпечують спрямованість основних навчальних процесів на розвиток рефлексії в цілому, її якостей і компонентів особистісно-сміислової сфери суб'єктів навчальної діяльності [12].

Висновки та пропозиції. Отже, за результатами здійсненого теоретичного аналізу досліджуваної проблеми розуміння структури соціальної компетентності майбутніх учителів як дидактичного феномена на узагальнювальному рівні можемо констатувати, що існує низка

підходів і розмаїття позицій щодо наукового бачення структури соціальної компетентності студентів взагалі та студентів – майбутніх учителів зокрема, а саме:

- на основі аналізу праць зарубіжних авторів варто виділити три підходи щодо визначення змісту соціальної компетентності: 1) на основі конкретних соціальних навичок (певні стратегії, що використовує особистість для ефективної взаємодії з соціумом); 2) на основі параметрів виміру соціальної компетентності (ситуативні прояви рівня соціальної компетентності); 3) на основі якості поведінки соціально компетентної особистості (сукупність певних якостей особистості, особливості її характеру та поведінки) (М. Гончарова-Горяньська);
- соціальну компетентність студента можна трактувати як свідоме, адекватне, позитивне ставлення людини до себе й інших, що засновується на реалізації у взаємодії балансу (рівноваги) між кооперацією та конфронтацією (Н. Ляхова);
- розроблено, обґрунтовано на теоретичному рівні та експериментально апробовано функціональність структури соціальної компетентності студентів філологічних спеціальностей, яка складається з п'яти компонентів: когнітивно-перцептивного, мотиваційного, комунікативно-діяльного, комунікативно-рефлексивного, особистісного (С. Остапенко);
- визначено змістову структуру соціальної компетентності студентів педагогічних університетів, до складу якої входять компетентності нижчого ієрархічного порядку (когнітивна, інтерактивна, операційна, імплементаційна та рефлексійна) (Т. Василюк).

На основі здійсненого аналітико-узагальнювального вивчення проблеми розуміння структури соціальної компетентності особистості в цілому та соціальної компетентності фахівців різних галузей робимо спробу запропонувати авторське визначення соціальної компетентності майбутнього вчителя саме як дидактичного феномена. Соціальну компетентність майбутнього вчителя розуміємо як здатність і готовність вільно взаємодіяти з соціумом на рівні цілісного суспільства та різних за кількістю груп суб'єктів освітньої діяльності як зрілу соціально грамотну особистість, що виявляється в наявності соціально значущих знань, сформованості відповідних умінь і навичок їх застосування на свідомій мотиваційно-ціннісній основі та за використання набутого та актуально важливого досвіду розв'язування різноманітних соціально значущих ситуацій у освітньому процесі та дотичних до нього видах позаосвітньої діяльності. Структуру соціальної компетентності майбутнього вчителя розуміємо як сукупність компонентів, які можуть поділятися на елементи, що взаємодіють на системно-синергетичному рівні як окремі та взаємопов'язані дидактичні системи, здатні до самоорганізації у межах цілісної педагогічної (дидактичної) системи, якою виявляється соціальна компетентність і процес її формування та розвитку.

Компонентами такої структури соціальної компетентності майбутнього вчителя є: мотиваційно-соціалізаційний (мотивація соціалізації особистості майбутнього вчителя); ціннісно-орієнтаційний (соціально-ціннісні орієнтації); соціально-змістовий (змістове наповнення освітнього процесу в контексті формування соціальної компетентності як компетентності нижчого ієрархічного порядку разом з рефлексійною компетентністю відносно соціально-рефлексійної компетентності майбутнього вчителя); суб'єктно-діяльнісний (залучення суб'єкта освітнього процесу вищого педагогічного навчального закладу до соціально-суб'єктних видів діяльності як засобу активної соціалізації особистості майбутнього вчителя); соціоаналітичний (набуття здатності до оцінно-рефлексійної діяльності під час розв'язування соціально значущих ситуацій в освітньому процесі).

Використані джерела

1. Кузьміна Н. Ф. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н. Ф. Кузьмина. – М. : Высшая школа, 1989. – 167 с.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики : монографія / [Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина, О. В. Овчарук,

- Л. І. Парашенко, О. І. Пометун, О. Я. Савченко та ін.] ; під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К. І. С., 2004. – 112 с.
3. Хомский Н. Язык и мышление / Н. Хомский. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1972. – 126 с.
 4. Щукин А. Н. Лингводидактический энциклопедический словарь: более 2000 единиц / А. Н. Щукин. – М. : Астрель : АСТ : Хранитель, 2007. – 746 с.
 5. Сучасна вища школа: психолого-педагогічний аспект : монографія / [за ред. Н. Г. Ничкало]. – К., 1999. – 450 с.
 6. Родигіна І. В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання / І. В. Родигіна. – Х. : Вид. група «Основа», 2005. – 96 с.
 7. Малихін О. В. Методологічні основи визначення дидактичних умов у дослідженнях з теорії навчання (у вищій школі) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukraci/pedagogika/2013/215-203-2.pdf>
 8. Малихін О. В. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. – К. : КНТ, 2014. – 262 с.
 9. Гончарова-Горяньська М. Соціальна компетентність: поняття, зміст, шляхи формування в дослідженнях зарубіжних авторів / М. Гончарова-Горяньська // Рідна школа. – 2004. – № 7–8.
 10. Василюк Т. Г. Дидактичні засади формування соціальної компетентності студентів педагогічних університетів у процесі навчання гуманітарних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед наук : 13.00.09 / В. Т. Григорівна. – Тернопіль, 2017.
 11. Остапенко С. А. Дидактичні умови формування соціальної компетентності студентів філологічних спеціальностей у процесі самостійної навчальної діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / С. А. Остапенко. – Кривий Ріг, 2012.
 12. Марусинець М. М. Рефлексивна парадигма в координатах модернізації підготовки психологів / М. М. Марусинець // Наука і освіта. – 2016. – № 10. – С. 82–87.

References

1. Kuz'mina N. F. Professionalizm lichnosti prepodavatelya i mastera proizvodstvennogo obucheniya / N. F. Kuz'mina. – M. : Vysshaya shkola, 1989. – 167 s.
2. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukraïnski perspektyvy: biblioteka z osvïtnoi polityky : monohrafiia / [N. M. Bibik, L. S. Vashcheneko, O. I. Lokshyna, O. V. Ovcharuk, L. I. Parashchenko, O. I. Pomետun, O. Ya. Savchenko та in.] ; pid zah. red. O. V. Ovcharuk. – K. : K. I. S., 2004. – 112 s.
3. Homskij N. Yazyk i myshlenie / N. Homskij. – M. : Izd-vo Mosk. un-ta, 1972. – 126 s.
4. Shchukin A. N. Lingvodidakticheskij ehnciklopedicheskij slovar': bolee 2000 edinic / A. N. Shchukin. – M. : Astrel' : AST : Hranitel', 2007. – 746 s.
5. Suchasna vishcha shkola: psihologo-pedagogichnij aspekt : monografiya / [za red. N. G. Nichkalo]. – K., 1999. – 450 s.
6. Rodyhina I. V. Kompetentnisno oriientovanyi pidkhid do navchannia / I. V. Rodyhina. – Kh. : Vyd. hrupa «Osнова», 2005. – 96 s.
7. Malykhin O. V. Metodolohichni osnovy vyznachennia dydaktychnykh umov u doslidzhenniakh z teorii navchannia (u vyshchii shkoli) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukraci/pedagogika/2013/215-203-2.pdf>
8. Malykhin O. V. Metodyka vykladannia u vyshchii shkoli : navch. posib. / O. V. Malykhin, I. H. Pavlenko, O. O. Lavrentieva, H. I. Matukova. – K. : KNT, 2014. – 262 s.
9. Honcharova-Horianska M. Sotsialna kompetentnist: poniattia, zmist, shliakhy formuvannia v doslidzhenniakh zarubizhnykh avtoriv / M. Honcharova-Horianska // Ridna shkola. – 2004. – N 7–8.
10. Vasyliuk T. H. Dydaktychni zasady formuvannia sotsialnoi kompetentnosti studentiv pedahohichnykh universytetiv u protsesi navchannia humanitarnykh dystsyplin : avtoref. dys. ... kand. ped nauk : 13.00.09 / V. T. Hryhorivna. – Ternopil, 2017.
11. Ostapenko S. A. Dydaktychni umovy formuvannia sotsialnoi kompetentnosti studentiv filolohichnykh spetsialnostei u protsesi samostiinoi navchalnoi diialnosti : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.09 / S. A. Ostapenko. – Kryvyi Rih, 2012.
12. Marusynets M. M. Refleksyvna paradyhma v koordynatakh modernizatsii pidhotovky psykhologiv / M. M. Marusynets // Nauka i osvita. – 2016. – N 10. – S. 82–87.

Опалюк Т. Л., кандидат педагогических наук, ассистент кафедры социальной педагогики и социальной работы, Каменец-Подольский национальный университет имени Ивана Огиенко, г. Каменец-Подольский, Украина

ИССЛЕДОВАНИЕ СТРУКТУРЫ СОЦИАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ КАК ДИДАКТИЧЕСКОГО ФЕНОМЕНА

Особое место в становлении Украины как самостоятельного государства, ее национального возрождения занимают высококомпетентные и всесторонне развитые педагоги, уровень знаний которых должен обеспечить социально-профессиональные потребности современного общества.

Предлагаемая научная работа посвящена анализу структуры социальной компетентности будущих учителей как дидактического феномена. Научное значение статьи заключается в том, что предложено авторское определение сущностного понимания структуры социальной компетентности будущего учителя как совокупности пяти компонентов: мотивационно-социализированного, ценностно-ориентационного, социально-смыслового, субъектно-деятельностного и социоаналитического.

Ключевые слова: компетентность; социальная компетентность; будущий учитель; дидактика; структура; процесс обучения; специалист; высшая школа.

Opaliuk T. L., Candidate of Pedagogical Sciences (Ph.D.) assistant of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Ivan Ohienko Kamianets-Podilskyi National University, Kamianets-Podilskyi, Ukraine

THE STRUCTURE OF SOCIAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS AS A DIDACTIC PHENOMENON RESEARCH

The problems of formation of the social competence of future teacher are connected with the fact that the real conditions of specialists' training in a higher school does not meet modern requirements. The object of the article is to generalize and to present integrally and focused the main didactic statements that provide the basis for the problem of understanding the structure of the social competence of future teachers research.

Based on the implemented analytical and general study of the problem of understanding the structure of the social competence of an individual as a whole and the social competence of specialists of different areas, we try to suggest an author's definition of the social competence of the future teacher as a didactic phenomenon. The social competence of the future teacher is understood as the ability and willingness to interact freely with social environment at the level of an overall society and groups of subjects of educational activity of diverse amount as a mature socially competent person, that can be manifested through the presence of socially meaningful knowledge; the formation of appropriate skills and their application on the conscious, motivational and value basis; and the usage of the acquired and relevant important experience in solving various socially significant situations in the educational process and types of non-educational activities attached. The structure of the social competence of the future teacher is also understood as a set of components, which, in their turn, can be divided into elements, which interact with the system and synergetic level as separate and interrelated didactic systems, capable of self-organization within the framework of an integral pedagogical (didactic) system, which the social competence appears to be together with the process of its formation and development.

The structure of social competence of the future teacher consists of the following components: motivational and socialization (the motivation of the socialization of the personality of the future teacher); value-based and orientation (social value orientations); social and contentive (content filling of the educational process in the context of social competence formation as a competence of the lower hierarchical order, together with the reflexive competence in terms of the social and reflexive competence of the future teacher); subjective and active (the involvement of the subject of the educational process of higher pedagogical educational institution to the social and subjective activities as a mean of active personal socialization of the future teacher); social and analytical (gaining the ability to evaluative and reflexive activity in solving socially significant situations during the educational process).

Keywords: competence; social competence; future teacher; didactics; structure; learning process; specialist; higher school.